

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 34 · MATURA USTNA 2027–2028

LALKA · KONTEKST: ZBRODZIA I KARA

JEDNO MIASTO, DWA ŚWIATY

Pytanie jawne 34: „Miasto – przestrzeń przyjazna czy wroga człowiekowi? Omów zagadnienie na podstawie *Lalki* Bolesława Prusa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Proponowany kontekst: Zbrodnia i kara Fiodora Dostojewskiego. Odpowiedz samodzielnie, zanim rozwiniesz wskazówki.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

Miasto daje pracę, spotkania i rozwój, ale rozdaje te możliwości bardzo nierówno.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

„Lalka” pokazuje miasto jako przestrzeń możliwości rozdzielonych nierówno: to samo miejsce jednym otwiera świat, a innych zamyka w nędzy.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Warszawa Prusa i Petersburg Dostojewskiego dowodzą, że o przyjazności miasta decyduje dostęp do jego szans, a nie piękne ulice.

SCHEMAT ODPOWIEDZI

Trzy spojrzenia. Warszawskie centrum — handel i możliwości. Nadrzeczna dzielnica — wykluczenie. Paryż — niełatwa, ale inspirująca przestrzeń nauki. Potem bieda Petersburga. Wniosek: miasto jest przyjazne dopiero wtedy, gdy jego szanse dostają też ci, którzy mieszkają poza reprezentacyjnymi ulicami.

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Postaw tezę — Dlaczego to samo miasto może być dla różnych ludzi przyjazne i wrogie?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Miasto oferuje pracę, spotkania i rozwój, ale dostęp do tych szans jest nierówny. O doświadczeniu mieszkańca decydują warunki materialne, więzi i pozycja społeczna.

2. Przedstaw centrum Warszawy — Co daje Wokulskiemu działalność handlowa i jakie obrazy widzi na Krakowskim Przedmieściu?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Wokulski prowadzi sklep, organizuje handel i zdobywa kontakty. Krakowskie Przedmieście jest ruchliwe, pełne powozów i przechodniów. To obraz miejskiej aktywności i możliwości.

3. Zejdź ku Wiśle — Co Wokulski widzi, gdy przechodzi Karową w stronę nadrzecznej dzielnicy?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Widok małych domów, śmieci i zaniedbanych ulic kontrastuje z reprezentacyjnym centrum. Wokulski myśli o planowanych bulwarach, ale dostrzega też realną biedę i brak perspektyw.

4. Oceń Paryż — Dlaczego Paryż wydaje się Wokulskiemu jednocześnie chaotyczny i pełen szans?

KIERUNEK ODPOWIEDZI To ogromne miasto, w którym zbiegają się ludzie i ich przedsięwzięcia. Wokulski spotyka tu profesora Geista i widzi możliwość pracy naukowej. Nie należy nazywać Paryża bezwarunkowo idealnym.

5. Dodaj Petersburg — Jakie warunki życia w „Zbrodni i karze” wzmacniają poczucie osaczenia Raskolnikowa?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Ciasny pokój, bieda, tłok i trudna sytuacja innych mieszkańców, m.in. rodziny Marmieladów. Petersburg jest ważnym tłem presji społecznej i psychicznej, ale nie podejmuje moralnych decyzji za bohatera.